

ЗО 02 УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>02 Культура і мистецтво</i>
Спеціальність	<i>023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
Освітня програма	<i>Образотворче мистецтво</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 кредити ЄКТС/ 60 год (Лекційні заняття – 16 год., практичні/ семінарські заняття -14од., СРС-30 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>http://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Керівник курсу: Зав. каф. історії, д.і.н., професор Костилова Світлана Олександрівна, 097-466-42-91; kostilyeva.svitlana@i11.kpi.ua (голова робочої групи) Лекції, практичні: д.і.н. Кізлова Антоніна Анатоліївна, 050-443-20-48; kizlova.antonina@i11.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/MTU4ODgyMjE4ODM5?cjc=xjk6kh5</i>

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Україна в контексті історичного розвитку Європи» органічно доповнює нормативні освітні компоненти циклу загальної підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у КПІ ім. Ігоря Сікорського та сприяє формуванню у здобувачів наукового світогляду й підвищенню рівня загальної ерудиції.

Оволодіння цією навчальною дисципліною допомагає у:

- вихованні молоді в дусі патріотизму, формуванню гармонійно розвинутої й самостійної у власних судженнях та діях особистості;
- формуванні громадянина – людини, яка спрямовує зусилля на розбудову відкритого громадянського суспільства;
- найповнішому розкритті здібностей студента та забезпеченню пріоритетності загальнолюдських цінностей під час освіти й формування випускника-спеціаліста. Для забезпечення цієї мети в навчальній дисципліні демонструється зв'язок технічних наук та конкретних розробок із загальною культурою людства. Технічний спеціаліст має володіти широким спектром як загальнонаукових, так і специфічних гуманітарних знань. Гуманітаризація освіти є важливим компонентом загальної гуманізації життя суспільства, адаптацією системи освіти до новітніх запитів техносфери;
- набутті знань щодо історичної ролі України у європейському просторі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» є розвиток людського суспільства в межах географічно та історичноокреслених регіонів «Європа» й «Україна», в історичних та культурних паралелях його існування в різні історичні періоди.

Визначається місце України в європейському просторі, а історія України постає в соціально-економічному, політичному та культурному вимірах у контексті європейської традиції. Підкреслюється особливе значення системи знань про історичне минуле України та її культуру як стратегічний ресурс у сучасному інформаційному суспільстві в умовах посилення процесів глобалізації.

Вивчення та викладання навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» розглядається як органічна частина формування фахівця, володіння якою дає змогу реалізувати важливі аспекти професійної діяльності – опанувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів наукового світогляду на основі історичних фактів і документів, комплексного бачення історичного процесу на території України як складової загальноєвропейського простору; вивчення, узагальнення та систематизація знань про основні сучасні трансформації в Європі з визначенням ролі і місця України в них.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності видавництва та поліграфії або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів технічних, природничих, гуманітарних, соціальних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 01 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 09 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 10 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та

форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 04 Організувати свою діяльність для роботи автономно та в команді

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічних схемах освітньо-професійних програм підготовки фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти навчальна дисципліна «Україна в контексті історичного розвитку Європи» входить до переліку нормативних дисциплін, спрямованих на формування загальних компетентностей фахівця.

Пререквізити – навчальна дисципліна викладається в 1-му (2-му) семестрі 1-го курсу навчання з усіх ОПП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та не залежить від інших навчальних дисциплін в структурно-логічній схемі освітньої програми. Основою вивчення навчальної дисципліни є базові знання, які студенти набувають у середній школі зі всесвітньої історії, історії України та інших дисциплін.

Постреквізити – дана навчальна дисципліна формує навички / здатність у студентів зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області відповідної ОПП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Давня історія та Середні віки на європейському континенті.

Вступ.

Тема 1.1. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України

Тема 1.2. Епоха античності.

Тема 1.3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі.

Тема 1.4. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях.

Розділ 2. Європа в епоху Нової історії.

Тема 2.1. Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі.

Тема 2.2. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в ХІХ ст. Народження націй.

Розділ 3. Україна і Європа в епоху Новітньої історії.

Тема 3.1. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни.

Тема 3.2. Біполярний світ. Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, модульної контрольної та самостійної роботи використовується базова та додаткова література, яку студент опрацьовує самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів та матеріалів Google classroom. За умов дистанційного навчання можна користуватися літературою, яка розміщена у електронному вигляді на університетських та зовнішніх носіях. Як наочні демонстраційні матеріали з навчальної дисципліни використовуються архітектурні елементи (меморіальні дошки, панно, скульптури, барельєфи тощо), розміщені на території кампусу університету.

4.1. Базова література

1. Україна в контексті історичного розвитку Європи: підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / С. Ю. Боєва, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова, С. О. Костилева, О. В. Лабур, І. К. Лебедєв, Ф.Л.Левітас, А. О. Лихолат, А. І. Махінько, І. С. Тарнавський, С. В. Чолій, Т. В. Шевчук. За ред. д.і.н., проф. С. О. Костилевої. К. : Арт Економі, 2021. 306 с.

2. Історія української культури. Курс лекцій / Під загальною редакцією доктора історичних наук С. О. Костишевої. К. : НТУУ «КПІ», 2010. 336 с.

4.2. Додаткова література

1. Буглай Н. М. Нова історія країн Західної Європи та Америки. Ч. II: навчально-методичний посібник. Миколаїв: Вид-во А. В. Румянцева, 2021. С. 14–83, 100–111, 115–126.
2. Горохівський П. І. Вивчення курсу «археологія» у вищій школі. Умань: Жовтий, 2014. С. 30–62.
3. Історія європейської ментальності / за ред. П. Дінцельбахера. Вид. 2 (доп.). К. Літопис, 2019. С. 39–94, 501–538.
4. Концепт «Європа» : Навчальний посібник / Ващенко А. В., Гаврилов В. М., Дятлов В. О., Казимір В. А., Кеда М. К., Коваленко О. О., Соломенна Т. В. Чернігів : Десна Поліграф, 2018. С. 6–160, 183–280.
5. Міронова І. С. Історичне джерелознавство та українська археографія: навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 10–18, 33–60.
6. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е вид., доп. і переробл. К.; Ніжин: Лисенко, 2017. С. 33–57, 213–230, 342–360.
7. Романько І. І. Європейська та євроатлантична інтеграція України: історія, сучасний стан, перспективи. Навчальний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. С. 11–79.

Інформаційні ресурси

1. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка КПІ ім. Ігоря Сікорського
<http://www.library.kpi.ua>
2. Електронний архів наукових та освітніх матеріалів КПІ ім. Ігоря Сікорського
<http://www.ela.kpi.ua>
3. Інститут історії України Національної академії наук України. URL : <http://www.history.org.ua/>
4. Історія КПІ. URL : <http://kpi.ua/alمامater>
5. Історія становлення відносин Україна-ЄС // Міністерство юстиції URL : <https://tinyurl.com/qw4xolj>
6. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі. Електронний навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2018. URL : <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/index.html>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Для вивчення навчальної дисципліни заплановано проведення восьми лекційних та семи семінарських занять, під час яких студенти мають виконати модульну контрольну роботу (з 2 частин

Під час навчання застосовуються такі **методи навчання**:

Метод навчання	Рекомендовано при проведенні	
	Лекційних занять	Семінарських занять
Пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний метод (відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо))	+	+
Словесний метод (лекція, бесіда, інструктаж тощо)	+	+
Наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій)	+	+

Дискусійний метод	+	+
Ділова гра (метод активного творчого навчання)		+
Частково-пошуковий або евристичний метод (організація активного пошуку рішення поставлених пізнавальних завдань)		+
Метод проблемного викладу (до викладу матеріалу ставиться проблема, формується завдання на основі різних джерел і засобів. На занятті розглядається спосіб рішення задачі).		+
Дослідницький метод (самостійна пошукова робота з літературно-інформаційних джерел / завдань тощо та проведення аналізу матеріалу / завдання).		+

Розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення:

Далі наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу, календарний план їх проведення, контрольні заходи та система оцінювання (в таблиці застосовані такі скорочення: Л. – лекція, С. – семінар, МКР – модульна контрольна робота, СР – самостійна робота).

Назви розділів і тем	Лекція		Семінар		Опис занять	СР	Контрольні заходи
	Год	Тиж.	Год	Тиж.			
<i>Розділ I. Давня історія та Середні віки на європейському континенті</i>							
Вступ. Тема 1.1. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України.	2	1	2	2	Л. 1. Вступ. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України.	0,5	
					С. 1. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України.	2	Робота на семінарі № 1
Тема 1.2. Епоха античності	2	3	2	4	Л. 2. Епоха античності	0,5	
					С. 2. Епоха античності	2,5	Робота на семінарі № 2
Тема 1.3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі	2	5	1,3	6	Л. 3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі	0,5	
					С. 3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі	2,0	Робота на семінарі № 3
Модульна контрольна 1.1			0,7			2,0	МКР 1.1
Разом за розділом 1	6		6			10	
<i>Розділ II. Європа в епоху Раннього модерну й нової історії</i>							
Тема 2.1. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях	2	7	2	8	Л. 4. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях	0,5	
					С. 4. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях	2	Робота на семінарі № 4

Назви розділів і тем	Лекція		Семінар		Опис занять	СР	Контрольні заходи
	Год	Тиж.	Год	Тиж.			
Тема 2.2. Епоха Просвітництва в Європі	2	9			Л. 5. Епоха Просвітництва в Європі	0,5	
			2	10	С. 5. Епоха Просвітництва в Європі	2	Робота на семінарі № 5
Тема 2.3. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в ХІХ ст. Народження націй	2	11			Л. 6. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в ХІХ ст. Народження націй	0,5	
			1,3	12	С. 6. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в ХІХ ст. Народження націй	2	Робота на семінарі №6
Модульна контрольна 1.2			0,7			2,0	МКР 1.2
Разом за розділом 2	6		6			9,5	
<i>Розділ ІІІ. Україна і Європа в епоху Новітньої історії</i>							
Тема 2.3. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни	2	13			Л. 7. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни	0,5	
			2	14	С. 7. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни	2,5	Робота на семінарі № 7
Тема 2.3. Біполярний світ. Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку	2	15	0		Л. 8. Біполярний світ. Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку	1,5	
Разом за розділом 3	4		2			4,5	
Залік					За графіком	6	
Разом	16		14	16		30	

Відповідність методів навчання та оцінювання віддзеркалені в рейтинговій системі оцінювання, яка передбачає: роботу на 7 семінарських заняттях, модульну контрольну роботу, підсумковий залік.

Лекція 1. Вступ. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України

1. Предмет, завдання і методологічні засади дисципліни.
2. Розселення і господарство.
3. Соціальні відносини.
Світогляд.

Лекція 2. •Епоха античності.

1. Давньогрецька цивілізація. Розквіт еллінізму.
2. Римська цивілізація, формування основ європейського мислення.
3. Античні міста-колонії Північного Причорномор'я та Криму.

Лекція 3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі

1. Поняття «Європейське Середньовіччя». Формування ранньосередньовічної Європи (V–IX ст.). Поява Русі.
2. Західноєвропейський політичний процес X–XI ст. і давньоруська державність.

3. Суспільство Високого Середньовіччя і початки централізації держав у Західній Європі (XII–XIII ст.). Роль Галицько-Волинського князівства у політичному процесі Центральної Європи.

Лекція 4. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях.

1. Європейське Відродження та поширення гуманістичних ідей.
2. Реформація та Контрреформація, релігійні війни.
3. Особливості суспільного устрою українських земель у складі держав Європи

Лекція 5. Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі

1. Абсолютизм як соціополітичне явище в Європі. Козацька доба в Україні.
2. Революції XVII ст. Просвітництво в Європі.
3. Просвітництво в Україні. Києво-Могилянська академія, її роль у поширенні передових ідей.

Лекція 6. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в XIX ст. Народження націй.

1. Виникнення індустріального суспільства в Європі. Економічна модернізація на українських землях у складі Російської й Австро-Угорської імперій.
2. Становлення сучасних націй у Європі. Ідейно-політичні течії.
3. Національне відродження націєтворення. Український національний рух

Лекція 7. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни

1. Перша світова війна та її відлуння в Європі й Україні.
2. Тоталітарні й авторитарні режими в Європі та Україні.
3. Україна і українці у часи Другої світової війни.

Лекція 8. Біполярний світ. Сучасна Україна в загальноєвропейському розвитку

1. Протистояння між західним та східним блоками в часи холодної війни.
2. Україна у складі СРСР: модернізація за «залізною завісою».
3. Передумови, етапи європейської інтеграції України.

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- Семінарські заняття мають за мету сприяти:
- формуванню розуміння історичного процесу через призму повсякденного життя різних соціальних груп; вихованню поваги до культурної спадщини та історичної пам'яті;
  - розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей через роботу з історичними джерелами; формуванню толерантного ставлення до різних соціальних та етнічних груп через розуміння їх історичного досвіду;
  - розвитку вміння готувати виступи: формулювати та відстоювати свою позицію; аргументувати, презентувати результати досліджень
  - розвитку вміння брати активну участь у дискусіях.

Семінар 1. Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України

1. Розселення і господарство.
2. Соціальні відносини.
3. Світогляд.

Семінар 2. Епоха античності

1. Давньогрецька цивілізація. Розквіт еллінізму.
2. Римська цивілізація, формування основ європейського мислення.
3. Античні міста-колонії Північного Причорномор'я та Криму

Семінар 3. Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й

високому середньовіччі

1. Формування ранньосередньовічної Європи (V–IX ст.). Поява Русі.
2. Західноєвропейський політичний процес X–XI ст. і давньоруська державність. Русь у європейському культурно-політичному просторі.
3. Суспільство Високого Середньовіччя і початки централізації держав у Західній Європі (XII–XIII ст.). Роль Галицько-Волинського князівства у політичному процесі Центральної Європи.

Семинар 4. Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях

1. Європейське Відродження та поширення гуманістичних ідей.
2. Реформація та Контрреформація, релігійні війни.
3. Особливості суспільного устрою українських земель у складі держав Європи

Семинар 5. Т Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі

1. Абсолютизм як соціополітичне явище в Європі. Козацька доба в Україні.
2. Революції XVII ст. Просвітництво в Європі.
3. Просвітництво в Україні. Києво-Могилянська академія, її роль у поширенні передових ідей.

Семинар 6. Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в XIX ст.

Народження націй

1. Виникнення індустріального суспільства в Європі. Економічна модернізація на українських землях у складі Російської й Австро-Угорської імперій.
2. Становлення сучасних націй у Європі. Ідейно-політичні течії.
3. Національне відродження націєтворення. Український національний рух.

Семинар 7. Україна і Європа від Першої світової до закінчення Другої світової війни

1. Перша світова війна та її відлуння в Європі й Україні.
2. Тоталітарні й авторитарні режими в Європі та Україні.
- 3 Україна і українці у часи Другої світової війни.

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи використовуються електронна пошта, месенджери, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік того, як аспіранти виконують план навчальної дисципліни, дотримуються графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання.

Модульна контрольна робота

Метою модульної контрольної роботи є закріплення та перевірка теоретичних знань з дисципліни. Модульна контрольна робота (МКР) виконується розподіляється на дві частини й виконується відповідно до наведеного графіку.

6. Самостійна робота студента

Передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); заліку тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання – не заплановано.

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять здобувач має опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для обговорення на заняттях. На це здобувачу виділяється 20 годин СР.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 4 години СР. Перелік тем для підготовки до МКР надано у п. 5.2. силабусу.

6.4.Залік. Залік проводиться за графіком на 16 тижні. За результатами набраних рейтингових балів за семестр здобувач отримує залік без додаткових випробувань, якщо сума набраних балів не менша 60. Здобувачі, які мають рейтингові бали до 59, або бажають підвищити свій результат – складають залікову контрольну роботу або проходять співбесіду за заліковими питаннями. На підготовку до заліку відводиться до 6 годин СР. Перелік питань для підготовки до заліку надано у Додатку А. В період дистанційного навчання залік може бути проведений згідно з графіком занять за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Студентам рекомендується дотримуватись правил відвідування занять та поведінки на них.

7.1.Правила відвідування занять

Лекції. Важливо відвідувати лекції, де висвітлюється систематизований навчальний матеріал, демонструються презентації, акцентується увага на основних питаннях визначених тем. Без прослуховування лекційного матеріалу студенту буде складно підготуватися до семінарського заняття, виконати МКР та інші завдання. Відпрацювати пропущені лекції не потрібно.

Семінарські заняття. Студентам рекомендується відвідувати семінари, бо остаточний рейтинговий бал значною мірою залежить саме від результатів роботи на семінарських заняттях. Активна участь студента на семінарських заняттях є обов'язковою: рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Відсутність на семінарських заняттях або невідповідність до них призводять до зниження підсумкових балів з навчальної дисципліни.

7.2.Правила виконання завдань

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи», студенти:

1) на лекціях:

- виконують періодичні експрес-контролі залишкових знань з розділів навчальної дисципліни, що можуть включати в себе виконання або трьох творчих завдань з дискусійних питань, або експрес-тестових завдань (протягом 5–10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);
- беруть участь у дискусіях.

2) на семінарських заняттях:

- готують доповіді за власним планом на основі вивчення джерел та літератури з обов'язковим посиланням на них. Доповіді бажано супроводжувати власноруч підготовленими презентаціями.
- беруть участь у дискусіях з проблемних питань курсу, роблять власний аналіз та узагальнення наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані висновки та власну позицію;
- виконують модульну контрольну роботу з застосуванням платформи «Сікорський».

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань формує викладач на основі навчального матеріалу та подає у Google Classroom або в іншій формі.

7.3.Правила поведінки на заняттях.

Опрацьовуючи матеріал навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи» студенти на лекціях уважно слухають лектора та за потреби записують важливу інформацію, періодично виконують експрес-контролі в письмовій формі (протягом 5–10 хв.). Викладач розповідатиме про закономірності становлення та розвитку України в європейському просторі, розкриває соціально-економічні, політичні та культурні прояви європейської традиції. Допускається діалог між студентами і викладачем.

На семінарських заняттях студенти роблять усні доповіді, демонструють презентації, висловлюють власну думку з питань теми, беруть участь у дискусіях. Виконують три частини модульної контрольної роботи (МКР) із застосуванням платформи «Сікорський». Під час пошуку інформації в мережі Інтернет рекомендується використовувати надійні й перевірені джерела. Робота студента передбачає участь у інтерактивних формах організації навчального заняття (надання відповідей на запитання, які поставили викладач або студенти). Очікується, що кожен студент має бути готовим по всім питанням плану семінару, доповнюватиме доповіді інших студентів та висловлюватиме власну думку під час тематичних обговорень. Студентам дозволяється користуватися власними письмовими нотатками й конспектами. Допускається використання ноутбуків, планшетів, телефонів для реалізації навчальних цілей.

При цьому варто намагатися висловлювати думку самостійно, а не читати чужі тексти. Викладач критично аналізує виголошені доповіді, коментує допущені помилки, модерує дискусії між студентами.

Тематика лекцій і семінарів висвітлена у робочій програмі дисципліни (силабусі), яка розміщена в Електронному кампусі, на вебсайті кафедри історії, платформі «Сікорський» (Moodle, Google Classroom).

7.4.Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Студентів заохочують до науково-дослідницької роботи та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції "Україна: історія, культура, пам'ять", яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського. Тези, виголошені на конференції з тематики навчальної дисципліни оцінюються максимум + 10 балів. Студенти разом із викладачем визначаються з темою тез, доступними джерелами та літературою. Також під керівництвом викладача студенти ознайомлюються з вимогами оформлення та подають тези на конференцію.

Заохочується участь студентів у щорічній олімпіаді з «Історії України» (за умови більше 80% правильних відповідей + 8 балів).

Виконання творчого завдання (наприклад, написання есе за рекомендованою викладачем кінострічкою) (максимум + 8 балів).

Інші завдання та наукові проекти.

Однак, згідно положення <https://osvita.kpi.ua/node/37> п.2.7, сума заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали

Штрафні бали

Не передбачені

Усі перескладання здійснюються відповідно до «Положення про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/32>).

7.5.Політика крайніх термінів та перескладань.

Опрацьовування пропущеного лекційного матеріалу відбувається шляхом посиленої підготовки до семінарських занять. Пропущені семінарські заняття можна відпрацювати на консультаціях шляхом відповідей на питання пропущених семінарів. Для перескладання пропущених модульних контрольних робіт та/або експрес-контролів студенту потрібно

звернутися до викладача, який організовує перескладання МКР.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: здійснюється під час навчальних занять і має на меті перевірити рівень підготовки студентів до навчальних занять. Під час семінарів проводиться опитування здобувачів освіти по питаннях теми. Модульна контрольна робота (МКР) проводиться двічі на семестр як контроль залишкових знань з двох розділів навчальної дисципліни.

Календарний контроль: проводиться двічі за семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу. Є два можливих результати календарного контролю: атестований (а) та неатестований (н/а). Результат залежить від кількості набраних балів на момент проведення календарного контролю відповідно до вимог КПП ім. Ігоря Сікорського.

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації		7-ий тиждень	13-ий тиждень
Поточний рейтинг		≥ 16-18 балів	≥ 35-39 балів
Умови отримання атестації	Поточний контрольний захід	МКР 1.1.	+
		МКР 1.2.	-
	Семінарські заняття	№№ 1–3.	+
		№№ 4–6.	-
№ 7.		-	

Семестровий контроль: залік

Система оцінювання (поточний контроль).

Рейтинг здобувача з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) роботу на 7 семінарських заняттях;
- 2) виконання модульної контрольної роботи, яка складається із двох частин (під час дистанційного навчання виконується у формі тестів).

1. Система оцінювання контрольних заходів:

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях	49	7	7	49
2	Робота на експрес-контрольних	15	5	3	15
3	Модульна контрольна робота (дві частини)	36	12	3	36
	Всього	100			100

1 Робота на семінарських заняттях

Робота студента складається з двох компонентів: доповіді на семінарських заняттях та/або активна робота на семінарі.

Ваговий бал за кожне з 7 семінарських занять становить – 7 балів. Максимальна кількість балів за роботу студента на семінарі становить – 7 балів * 7 семінарів – 49 балів.

Критерій оцінювання роботи студента на семінарі:

7 балів – тема розкрита повністю (не менше за 90% потрібної інформації). Надано відповідні обґрунтування та особистий погляд на проблему. Надано правильні та повні відповіді на запитання (не менше за 90% потрібної інформації).

Окрім доповіді здобувач брав активну участь в роботі семінару.

5-6 балів – тема розкрита достатньо повно (не менше за 75% потрібної інформації). Надано з незначними неточностями обґрунтування та/або особистий погляд на проблему. Надано достатньо повні відповіді на запитання (не менше за 75% потрібної інформації).

Окрім доповіді здобувач взяв активну участь в роботі семінару.
3-4 бали – тема розкрита неповно (не менше за 60% потрібної інформації), недостатньо обґрунтована. Відповіді на запитання не повні (не менше за 60% потрібної інформації).
Окрім доповіді здобувач брав участь в роботі семінару.
0 балів – доповідь до семінару не відповідає вимогам до «Достатньо». Тема не розкрита, відсутній особистий погляд на проблему, неповні відповіді на запитання Здобувач не брав участі в обговоренні питань семінару.

2. Експрес-контрольна робота

Проводиться в тестовій формі

Ваговий бал однієї експрес-контрольної – 5 балів. Максимальна кількість балів за експрес-контрольні становить – 5 балів * 3 = 15 балів.

Критерій оцінювання експрес-контрольної роботи

3–5 балів	– не менше за 60% правильних відповідей
0 балів	– відповіді відсутні або правильних відповідей менше за 60%

3. Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота складається з трьох частин. Проводиться в тестовій формі

Ваговий бал однієї частини МКР – 12 балів. Максимальна кількість балів за МКР становить – 12 балів * 3 частини МКР = 36 балів.

Критерій оцінювання МКР

7–12 балів	– не менше за 60% правильних відповідей
0 балів	– відповіді відсутні або правильних відповідей менше за 60%

Залік. *Залікова співбесіда.*

Згідно з пп. 3.8–3.10, 3.12 Положення (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувача на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії на 16 тижні (п.3.8).

Здобувачі, що набрали 60 і більше балів, отримують відповідну рейтингову оцінку без потреби проходити залікову співбесіду (п.3.9.).

Здобувачі, які набрали менше за 60 балів, а також ті, хто бажає підвищити рейтингову оцінку, проходять залікову співбесіду, яка оцінюється максимально у 100 балів (п. 3.10.).

Якщо здобувач, який складав залік для підвищення рейтингової оцінки, і за його результатами отримав меншу за поточну кількість балів, то він отримує рейтингову оцінку за результатами заліку («жорсткий підхід», п. 3.12).

Залікова робота має два варіанти залікових білетів.

Варіант 1. Для здобувачів, що виконали всі заплановані частини МКР, але набрали менше за 60 балів, або бажають підвищити рейтингову оцінку (п. 3. 10 Положення).

Максимальна оцінка за залікову роботу – 100 балів.

Кількість балів за питання за розділами:

Вступ – Тема 4	50 балів
Тема 5 – Тема 8	50 балів

Критерій оцінювання залікового питання

50–45 балів	- повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)
44–42 бали	- достатньо повна відповідь (не менше 85% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями
41–37 балів	- відповідь на питання в цілому розкрито (не менше за 75% потрібної інформації)
36–32 балів	- неповна відповідь (не менше 65% потрібної інформації)
31–29 балів	- неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації), значні помилки

0 балів	- неповна відповідь (менше за 60% потрібної інформації) або відповідь відсутня
----------------	--

Варіант 2. Для здобувачів, які не виконали всі заплановані частини МКР без поважних причин та отримали 0 балів (пп. 3.1–3.3 Положення)

Максимальна оцінка за залікову роботу – 100 балів.

Кількість балів за питання за розділами, тестове завдання або співбесіду:

Вступ – Тема 4	30 балів
Тема 5 – Тема 8	30 балів
Тестове завдання	40 балів

Критерій оцінювання тестового завдання або співбесіди:

24 - 40 балів	правильні відповіді (не менше 60%)
0 балів	відповіді відсутні або правильних відповідей менше 60%

Критерій оцінювання одного залікового питання

30–28 балів	повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)
27–23 балів	достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)
22–18 балів	неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)
0 балів	відповідь відсутня або невірна (менше за 60% потрібної інформації)

До зниження рейтингу здобувача призводить невиконання МКР та творчого проекту; неналежна підготовка до семінарів; неточності, неповнота, помилки у відповідях чи використання не фахових джерел.

Здобувач може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача з виставленою оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом <https://osvita.kpi.ua/node/182>.

Рейтингова оцінка здобувача складається з балів, які здобувач отримав за результатами заходів поточного контролю, та заохочувальних балів. До відомості викладач вносить рейтингову оцінку з подальшим переведенням її до оцінок за університетською шкалою (Таблиця 1), та за потреби відмітку «не допущено» або «усунено» (п. 3.13 Положення, Таблиця 2).

Таблиця 1. Відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше за 60	Незадовільно

Таблиця 2. Відмітки у відомості семестрового контролю

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю. Дана умова не передбачена в РСО.
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти регулюється «Положенням про визнання в КПІ ім. І. Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті» (<https://osvita.kpi.ua/node/179>), згідно з яким визнання результатів навчання проводиться, як правило, до початку семестру. Освітній компонент може бути зарахований частково або повністю за результатами подання документів (сертифікатів) про проходження професійних курсів/тренінгів, онлайн освіти тощо за тематикою освітнього компонента.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус) складено:

Зав. кафедри історії, д.і.н., професор Світлана КОСТИЛЄВА

Доцент кафедри історії, д.і.н. Антоніна КІЗЛОВА

Доцент кафедри історії, к.і.н. Віталій БУЗАНЬ

Ухвалено

Погоджено

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

першого (бакалаврського)
(назва ступеня)

Додаток А Спеціальність **Усіх спеціальностей**
(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма **для всіх ОПП спеціальностей**
(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна **Україна в контексті історичного розвитку Європи**
(назва)

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ №

1 *Питання з I блоку питань*

2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри **Історії**

(назва кафедри) Протокол № _____ від « _____ » _____ 202 _____ р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування залікових білетів *

Питання I з блоку питань.

1. Розкрийте предмет, завдання і методологічні засади навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи».
2. Порівняйте спільне та відмінне у періодизації історичного розвитку України та Європи.
3. Охарактеризуйте суспільний поділ праці як історичну категорію. Розкрийте зміст Першого та Другого суспільних поділів праці.
4. Розкрийте особливості розвитку культури та побуту первісних людей на Європейському континенті.
5. Проаналізуйте причини Великої грецької колонізації VIII – VI ст. до н.е. та її вплив на розвиток суспільства на території України та всієї Європи.
6. Покажіть вплив античної суспільно-політичної організації на розвиток Північного Причорномор'я.
7. Проаналізуйте причини перетворення Римської республіки в потужну імперію та покажіть вплив римських завоювань на суспільно-економічний розвиток європейського суспільства.
8. Розкрийте передумови та наслідки розколу Римської імперії на Східну та Західну.
9. Охарактеризуйте ранньохристиянські вірування та процес становлення християнства як державної релігії Римської імперії.
10. Проаналізуйте основні причини та наслідки розпаду Римської імперії.
11. Розкрийте наслідки Великого переселення народів для розвитку Європи.
12. Проаналізуйте структуру соціального устрою ранньофеодальних держав Західної Європи.
13. Оцініть діяльність Карла Великого та його вплив на розвиток Франкської імперії.
14. Висвітліть та проаналізуйте основні концепції, які існують у сучасній історичній науці щодо проблеми етнічного походження Русі.
15. Охарактеризуйте соціальну структуру і суспільні відносини ранньофеодальної держави Київська Русь в системі загальноєвропейського розвитку.
16. Проаналізуйте передумови об'єднання Галичини і Волині в єдину державу, дайте характеристику етапам її політичного розвитку (1199-1340 рр.).
17. Проаналізуйте причини та наслідки Церковної схизми 1054 р.
18. Порівняйте культуру та побут середньовічних країн Західної Європи та Київської Русі.
19. Розкрийте основні риси епохи Відродження та їх прояв у розвитку науки і техніки у Європі.
20. Розгляньте передумови та історичне значення Великих географічних відкриттів.
21. Здійсніть порівняльний аналіз Реформаційного та Контрреформаційного рухів у Європі у XVI – XVII ст..
22. Покажіть динаміку розвитку соціальної структури та соціальних відносин на українських землях в період литовської та польської доби.
23. Проаналізуйте причини Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького та охарактеризуйте етапи становлення та розвитку Української козацько-гетьманської держави.
24. Простежте зміни у соціальній структурі українського суспільства XIV–XVIII ст.
25. Розкрийте суть абсолютизму як соціополітичного явища та особливості його розповсюдження у Європі.

Питання II з блоку питань.

26. Охарактеризуйте основні ідеї просвітників та їх вплив на духовне життя європейського суспільства середини XVII–XVIII ст.
27. Проаналізуйте причини Великої французької революції кінця XVIII ст.
28. Охарактеризуйте основні етапи Великої французької революції кінця XVIII ст.
29. Розкрийте роль Наполеона Бонапарта в історії з огляду на події Великої французької революції кінця XVIII ст. та Наполеонівські війни 1796–1815 рр.
30. З'ясуйте місце України у військово-політичних планах Наполеона під час російської кампанії
31. Простежте зародження масонського руху у Європі та особливості його поширення на українські землі.

32. Проведіть аналіз рішень Віденського конгресу 1815 р. та покажіть їх наслідки для міжнародних відносин та світової політики першої половини XIX ст.
33. Розкрийте суть Першого промислового перевороту та його соціальні та економічні наслідки у країнах Європи. Проаналізуйте особливості становлення індустріального суспільства на українських землях.
34. Проаналізуйте особливості та наслідки буржуазно-демократичної революції в європейських країнах у 1848-1849 рр. та її вплив на розвиток західноукраїнських земель. Розкрийте зміст визначення «Весна народів».
35. Здійсніть порівняльний аналіз соціальних перетворень на українських землях в складі Російської та Австрійської (з 1867 р. Австро-Угорської) імперіях в другій половині XIX – на початку XX ст.
36. Розкрийте суть понять «колоніалізм» та «імперіалізм». Покажіть етапи розповсюдження явища колоніалізму на прикладі Європейських держав.
37. Охарактеризуйте процес об'єднання Німеччини та Італії в другій половині XIX ст.
38. Обґрунтуйте передумови створення українських політичних партій на початку XX ст., охарактеризуйте програмові засади найбільш впливових з них.
39. Поясніть суть «українського питання» в європейській міжнародній політиці напередодні Першої світової війни.
40. Охарактеризуйте систему міжнародних відносин в Європі напередодні Першої світової війни.
41. Проаналізуйте становище українських земель в період національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.
42. Розкрийте переваги та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.
43. Розгляньте особливості участі європейських країн у відбудові Німеччини після Першої світової війни та оцініть дієвість планів Дауеса та Юнга.
44. Розкрийте причини приходу до влади націонал-соціалістів в Німеччині та фашистів в Італії у 1920–1930-х рр.
45. Порівняйте становище українських земель у складі СРСР та західноукраїнських земель у міжвоєнний період.
46. Охарактеризуйте систему міжнародних відносин в Європі напередодні Другої світової війни.
47. Розкрийте суть «українського питання» в європейській політиці напередодні Другої світової війни.
48. Розкрийте основні характеристики Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та з'ясуйте причини біполярності повоєнного світу.
49. Проаналізуйте причини виникнення та розгортання «холодної війни» та протистояння військово-політичних блоків у Європі.
50. Розкрийте причини та наслідки розпаду СРСР. Проаналізуйте здобутки та недоліки соціальної політики України періоду незалежності.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з навчальної дисципліни

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПИ

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ступеня «бакалавр»

форма навчання

денна

Після завершення кожного з трьох тематичних модулів студентам дається одноразова можливість написати МКР. Викладач визначає форму та зміст МКР.

В умовах дистанційного або змішаного навчання викладач може запропонувати лише тестові завдання.

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ до МКР 1.1. з Розділу 1. Давня історія та Середні віки на європейському континенті

Тестові завдання та проблемне питання формуються з таких блоків:

Вступ.

1. Визначте предмет та завдання навчальної дисципліни «Україна в контексті історичного розвитку Європи».
2. Чому важливо, щоб майбутні технічні спеціалісти вивчали гуманітарні дисципліни? Обґрунтуйте свою позицію.
3. Чому більшість важливих (віхових) дат історії є умовними?
4. Окресліть головні принципи періодизації історії Європи та України? В чому їх подібність та розбіжності?
5. В чому причина європоцентричності періодизації світової історії?
6. Наведіть приклади основних груп історичних джерел.
7. Чим можна пояснити існування в історіографії паралельних наративів?
8. Якими є базові принципи розвитку історичного процесу відповідно до цивілізаційного підходу?

Кам'яна доба, епохи міді й бронзи на території сучасної Європи та України.

1. Якими були основні переваги й недоліки привласнювального способу господарювання?
2. Через які досягнення неолітичної революції поширювались по Європі нерівномірно?
3. Що посприяло поширенню обміну матеріальними цінностями в епохи міді та бронзи?
4. Які проблеми постають перед науковцями під час реконструкції суспільних відносин доби палеоліту?
5. Що найбільше змінилося в соціальних відносинах неоліту порівняно з мезолітом?
6. Які пам'ятки допомагають оцінити рівень суспільної організації доби міді та бронзи?
7. Чому інформація про світогляд неандертальців викликає так багато дискусій серед науковців?
8. Які елементи світогляду збереглися з часів палеоліту після неолітичної революції?
9. Про що свідчить ускладнення релігійних ритуалів доби енеоліту та бронзи?

Епоха античності.

1. Чому потужні та самостійні общини-поліси виникли саме в Стародавній Греції?
2. Надайте характеристику афінській рабовласницькій демократії в період її розквіту (V ст. до н. е.).
3. У чому полягає сутність еллінізму?
4. Визначте зміст боротьби патриціїв і плебеїв у Римі в середині V ст. до н. е.

5. Розкрийте головний зміст реформ Тиберія і Гая Гракхів та їхню соціально-політичну спрямованість.
6. Вкажіть причини падіння Римської республіки та встановлення принципату Августа.
7. Назвіть основні причини та періодизацію грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму.
8. Визначте центри грецької колонізації Північного Причорномор'я та Криму.
9. Вкажіть особливості політичного устрою античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму.

Народження середньовічної Європи та особливості її розвитку в ранньому й високому середньовіччі.

1. Визначте політичні, соціально-економічні чинники формування Європи як історичного феномену в добу раннього Середньовіччя (V–IX ст.).
2. Розкрийте роль церкви у творенні ранньосередньовічних європейських суспільств і культури.
3. Охарактеризуйте розселення слов'ян: хронологія, територія, перші слов'янські держави.
4. Проаналізуйте основні риси феодального ладу Західної Європи на кінець XI ст.
5. Яку роль виконували цехи і гільдії у розвитку середньовічних міст?
6. Охарактеризуйте вектори зовнішніх зв'язків Київської Русі кінця X – середини XIII ст.
7. Розкрийте участь галицьких і волинських князів в політичних процесах Центральної Європи.
8. Дайте характеристику наслідкам монгольського завоювання Русі.
9. Яким був внесок середньовіччя в розвиток європейської цивілізації?

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ до МКР 1.2. з Розділу 2. Європа в епоху Ранньої нової та нової історії

Тестові завдання та проблемне питання формуються з таких блоків:

Ренесанс і реформація у Європі, їх відлуння на українських землях.

1. Які фактори сприяли появі ранньокapіталістичних відносин у Європі?
2. Визначте політичні, соціальні та культурні відмінності епохи Ренесансу від Середньовіччя.
3. Якими були причини поширення реформаційного руху?
4. В чому полягали особливості впливу Реформації на українських землях?
5. У чому проявився розклад феодальних відносин у західноєвропейських країнах?
6. Чим, на вашу думку, обумовлювалося складання національних держав у країнах Західної Європи?
7. Які фактори сприяли поширенню османської експансії на південнослов'янські землі?
8. Що сприяло формуванню шляхетської республіки в Польському королівстві?
9. Якими були причини експансії на українські землі Литви та Польщі?
10. Чим найбільше відрізнялися заходи литовської й польської влади в українських землях?
11. Які причини занепаду Візантійської імперії були основними?
12. Як, на вашу думку, вплинуло на геополітичну ситуацію в Європі падіння Візантії?

Епоха абсолютизму і Просвітництва в Європі.

1. Які історичні обставини призвели до появи абсолютизму?
2. В чому полягали особливості англійського абсолютизму?
3. За яких обставин розпочалася козацька доба в Україні?
4. Які причини призвели до Англійської буржуазної революції 1640–1660 рр.?
5. Що спільного між Англійською революцією та революційними подіями в Україні в XVII ст.?
6. Які головні завдання ставили перед собою представники європейського Просвітництва?
7. Як розповсюджувалися ідеї Просвітництва в Україні?
8. Який навчальний заклад у Києві передував появі Києво-Могилянської академії?

9. Які видатні українські діячі навчались у Києво-Могилянській академії?

Особливості цивілізаційного розвитку України і Європи в XIX ст. Народження націй.

1. У чому суть промислового перевороту?
2. Визначте нові явища, які виникли в економічному устрої українських губерній.
3. Зробіть порівняльний аналіз відмінностей економічного розвитку українських земель, які входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій.
4. Вкажіть основні причини зародження націй к Європі.
5. Проаналізуйте формування та еволюцію основних ідейно-політичних течій XIX ст.: консерватизм, лібералізм, націоналізм, соціалізм тощо.
6. У чому полягала особливість українських політичних течій?
7. Охарактеризуйте причини українського національного відродження.
8. Яке історичне значення діяльності Кирило-Мефодіївського товариства?
9. Якими були головні наслідки співпраці між діячами українського відродження по різні боки російсько-австрійського кордону?